

Sportlasehinge minus ei ole. Seetõttu võin pingevabalt pühenduda hobuste ja inimeste omavaheliste suhete korrastamisele. See on tõsiselt huvitav vaade nii hobuste kui inimeste mõttemaailma.

-Ülle Palumets

RÕÕM loomadest ja inimestest

ANNE ROHTLA

Peatoimetaja **Ago Ruus** arvas, et peaksin kirjutama Oma Hobu lugejatele portreeloo mõnest huvitavast inimesest. Teadsin kohe, et see inimene on **Ülle Palumets**.

Mida rohkem ma ülesande üle mõtlesin, seda paremini sain aru, et see pole kerge. Esiteks on Ülle suhteliselt kinnine inimene. Tema sees toimub raudselt tunduvalt rohkem, kui ta iganes välja näitab. Teiseks on ta nõudlik ja lepib

kõiges, millega tegeleb, ainult parimaga. Mingi ülejala tegemine tema puhul juba heakskiitu ei leia. Nõudlik on ta omapäraselt leebel, tagasihoidlikul, kuid järjekindlal moel.

Tean Üllat 1999. aastast, kui ta hakkas **Heigo Rohtlat** kestvusratsutamistreeningutel abistama. Tema kogemused kestvusratsutamisvõistlustelt Dubais, Poolas ja Norras kulusid Eestis marjaks ära. Mina olin sel ajal niisama talli vahel jalutaja.

Ülle rääkis vähe, põhiliselt naeratas. Mul läks päris mitu aastat enne, kui teda lähemalt tundma sain. Selleks kulus nii mõnigi reis välismaale hobuseid vaatama või võistlustele ja lugematu arv tunde jälgides tema tööd hobustega ning temalt nõuandeid ja õpetusi saades.

Olen viimasel ajal rohkesti hobukirjandust lugenud. Kõik loetu olen saanud Üllega läbi arutada. Tema annab oma kogemuste ja loetu põhjal hinnangu, aitab teemat teise külje pealt analüüsida, arvata, mismoodi loetust võiks meie hobuste puhul abi olla. Praegu võin kindlalt öelda, et mul on hobusteema õppimisel olnud väga hea õpetaja, kes ise kaasa mõtlema suunab. Kui meil vahel eriarvamusi tekib, olen ma tihti hiljem olnud sunnitud endale tunnistama, et õigus oli Üllel.

Alati ei ole meie arutluste teemaks hobused. Olen nõu küsinud ja abi saanud nii koerte, akvaariumikalade, õunasortide kui koplil heinaseemne kohta. Julgen väita, et kõike, mida Ülle teeb, teeb ta põhjalikult, viies end asjaga hästi kurssi. Ma ei ole küll tema raamatukogu näinud, aga selle järgi, et ta igasuguste üleskerkinud teemade puhul mõne sobiliku raamatu toob, võib arvata, et seal leidub nii mõndagi.

Vahel räägime ka lastest. Hea on teada, et vähemalt Ruila koolis püütakse õpetada võimalikult tublisid ja viisakaid inimesi. Teadagi, ega see tänapäeva laste ja nende vanemate puhul lihtne pole. Suur osa Ruila kooli õpilastest käib Ülle käe alt läbi saamaks teadmisi, kuidas hobusega tegeleda ja ratsutada. Tublimad neist on hiljem veel aastaid tallis toimetamas.

Ülle on huvitav ja tark vestluspartner igasugustel teemadel. Ta on inimene, kelle teadmishimu on keskmisest tunduvalt suurem ja soov ennast täiendada lõppematu. Näiteks läks Ülle täiskasvanute ujumiskursustele. Eesmärk oli loomulikult paremini ujuma õppida. Kuid Ülle tahtis sellelt kursuselt lisaks veel midagi saada. Nimelt püüdis ta uurida, kuidas erinevad õpetamismeetodid talle endale ja grupikaaslastele mõjuvad. Ikka selleks, et neid teadmisi hiljem ratsutamist õpetades kasutada saaks.

Ülle puhul paistab silma tema abivalmidus ja töökus. Ta ei näe välja kui energiapomm, kuid märkamatult on tal hobune valmis pandud (sedelga ja topeltkorde kinnitamine kaasa arvatud) ja juba läheb töö lahti. Omaette vaatamisväärsus on näha Üllet ohjadega töötamas. Kõrvalt vaadates tundub, et ta ei teegi nagu eriti midagi, aga hobuse liikumises toimuvad positiivsed muutused. Kui ohjad enda kätte võtan ja püüan sama jätkata, selgub, et nõõre on palju, nad lähevad omavahel puntrasse, juba on hobune suulise kontaktist kadunud, mina alles otsin kaenla alt kordepiitsa. Selleks, et saada tagasi hobuse enam-vähem samasugune liikumine nagu oli enne Ülle käes, läheb mul kõvasti aega, kui üldse nii kaugelt saan.

*Õnneks oli Ülle ise ka valmis appi tulema, et
Oma Hobu lugejad temast üht-teist teada saaksid.*

Samamoodi kiiresti ja märkamatu on Ülle suuteline nõõrist valmis sõlmima päitsed, kasutatud teksti valmistama sobiva suurusega laudjateki ja... see nimekiri on lõputu.

Ruilas on palju hobuse-omanikke, kes on tulnud Ülle juurde hobuse treenimisel abi paluma. Need on inimesed, kes on aru saanud, et kiireid „nippe“ ei ole. Nad saavad Ülle käest abi ja võivad olla kindlad, et midagi ei tehta „kuidagimoodi“, vaid vastutustundega.

Aimates, kui palju tööd on Üllel kodus ees ootamas – talutööd, kolm hobust, kolm koera, imestan ma tõesti siiralt, kuidas ta kõike jõuab.

Tean, et muidu rahuliku Üllet võib väga pahaseks ajada vaid kellegi südametunnistuse puudumine ja rumalad otsused. Kuna ta ise kõike südamega teeb, eeldab ta seda teisteltki.

Üllega koos olles märkan ka üht negatiivset asja – seda, et tema kõrval tunnen ma end saamatu ja laisana. Aga see on juba minu viga.

Küsisin ühel päeval Ruila tallis treenerina töötavalt **Kati Leutonenilt**, et mida tema oskab Ülle kohta öelda. Kati arvas, et Ülle on ainuke inimene, kellega ta viitsiks hobuste teemal arutleda.

Räägi oma lapsepõlvest. Kuidas see sind kujundanud on? Mis on sind teinud selleks, kes sa praegu oled?

Tulen rahulikust ja rõõmsast lapsepõlvest. Olen linnalaps, kes veetis kõik suved, vaheajad ja isegi nädalalõpud maal vanaema juures. Loomadega olen kokku puutunud nii kaua kui mäletan. Kodus nõuti meilt (mul on ka noorem vend) rangelt kohustustest ja lubadustest kinni pidamist ning üksteisega arvestamist. Pean seda normaalseks siiani.

Koolis olin tavaline hea õpilane, tegelesin erinevate huvialadega, põhiliselt osalesin noorte loodusmaja ettevõtmistes, seda kuni gümnaasiumi lõpuni. Peale gümnaasiumi lõpetamist lahkusin linnast ja asusin nii sõpradele kui õpetajatele üllatusena ülikooli asemel õppima Kehtnasse põllumajanduskooli. Seal algas minu suhe hobustega. **Kalju Laiapea** juures, tallitööde tasandil. See oli aja kasutamiseks parim koht Kehtnas. Seal võis nõrkemiseni tööd teha ja ka hobustega tegeleda. Oma mõtte kujunemisele andis see igatahes kindla suuna. Täna siinkohal Kaljut selle võimaluse eest.

Kehtnast lahkudes tõi kaasa oma esimese hobuse, leidsin elukaaslase (**Jaan Simovart**-toim.) ja lõpuks astusin ka ülikooli (Tallinna Pedagoogikaülikool). Peatselt läksin tööle Ruila kooli ja sealt Ruila talli. Aastad Ruilas koos **Tõnu Rähni**, **Alla Gladõševa**, **Julia Katoki**, **Mikk Nõmme**, perekond **Kirsipuude**, teiste tallikaaslaste ja paljude hilisemate liitujatega on kujundanud minu mõtte ja suuna hobumaailmas.

Käisid 1998. aastal koos Triin Bergmanniga Dubais kestvusratsutamise maailmameistrivõistlustel?

Olime seal Soomes elava Eesti ratsutaja **Katrin Aia** ja tema hobuse **Chili Jumpi** hooldemeeskonnas. Chili Jump suutis võistlusel läbida kõik 160 km, kuid viimases veterinaarkontrollis kahjuks heakskiitu ei saanud.

See on unustamatu kogemus – kuum võistluspäev kõrbes ja võistlusjärgne pikk külm öö. Põhjamaalt pärit hobusel tekkis rasketes tingimustes tõsine üleväsimus, mille tõttu ta vajab õist järelvalvet kõrbesse spetsiaalselt püstitatud presentelgis.

Heigo Rohtla, Ülle Palumets ja Johanna Strang-Ginouves` koolitusel Soomes.

Chili Jump ja Ülle Dubais. Foto: Erakogu.

Räägi oma praegusest elust. Tean, et sa tegeled väga paljude asjadega. Kas sinu tegemised on ka mingit pidi tähtsuse järjekorras?

Mulle tundub, et enamik inimestest on minust tunduvalt hõivatunud. Selleks, mis vajalik ja huvitav, leiab alati aega. Igapäevased kodused kohustused jagame Jaaniga, samuti õhtuse mõnusa olesklemise ja lobisemise aja.

Lõviosa argipäevast olen Ruila põhikoolis õpetaja ametis. Õpetan kunstiopetust, ratsutamist ja tüdrukutele käsitööd. Kooli, valla ja Ruila talli koostöö tulemusel on Ruila kooli lastel viiendas klassis üks kord nädalas kohustuslik ratsutamise tund, vanematele huvilistele ka ratsutamise ringitunnid. Ratsasportlasi küll neist tundidest veel sirgunud pole, aga loodan, et hetked koos hobustega on viinud lapsi lähemale loodusele ja loomade mõistmisele. Sageli nõuab see elektroonilise ja tehnilise ajastu lastelt suurt eneseületamist. Ka neilt, kes maal kasvanud. Püüan neile selles toeks olla.

Klassijuhatajana jagan kuuenda klassi rõõme ja muresid, õpilased omakorda sisustavad erineval moel minu vabu hetki ja hoolitsevad selle eest, et elu liiga rahumeelne, üksluine ja muretu poleks.

Kõikvõimalikud piisavalt pikad ajalised augud koolitöös veedan tallis. Ruilas asuvad tall ja koolimaja praktiliselt ühel õuel, endise Ruila mõisa hoonetes. (Ei tea küll, kas sellest tingituna, aga Ruila kooli rahvast võib hobustega tegelemas leida lisaks lastele veel märkimisväärse osa õpetajatest.)

Sportlasehinge minus ei ole. Seetõttu võin pingevabalt pühendada hobuste ja inimeste omavaheliste suhete korrastamisele. See on tõsiselt huvitav vaade nii hobuste kui inimeste mõttemaailma.

Koduse aja täidavad meie oma lemmikloomad: kolm hobust, koerad – diivanibokser, kaks noort ja uljast siberi husky`t ja lontkõrvaline jänes. Loomingulist lähenemist pakuvad suur ilu- ja tarbeaed ning maja, mis on nagu Tallinna linn, seda saab pidevalt ehitada.

Tunnen rõõmu raamatutest, Internetist, inimestest. Usun elukestvasse õppimisse ja et õpetajana rooste ei läheks, siis vahel joonistan ja teen käsitööd.

Haanja 100. Joogipeatuses – esiplaanil Ülle, Galaria ja Heigo Rohtla.

**Rene Pedai, mõttekaaslane,
kolleeg Ruila koolist, hobusekasvataja:**

Kui keegi suudab nii kannatlikult hobustega toimetada, siis jätkub tal kannatust ka laste õpetamiseks. Kes on näinud Üllet hobust treenimas, võib ette kujutada, kuidas ta koolis lapsi õpetab.

Koolimajas toimuvate ürituste ajal sätib Ülle lauad, kaunistab saali. Kui kõik on valmis, lubab ta abilised koju ja jääb veel üksi kohale, et töö üle vaadata, ning kui vaja, siis kohendada. Kõik see toimub justkui isenesest.

Võiks arvata, et Ruila koolimaja seintele riputatud joonistused on päris kunstnike tehtud. Kui neid vaid nii kahtlaselt palju poleks.

Ruila kooli õpilastel on vedanud – neil on võimalus läbi teha ratsutamise algkursus. Nagu klaver põõsas on koolis käsitööõpetaja Ülle, kes on parim ka ratsutamise õpetajana. Aga võib-olla ka vastupidi. Meie saame aru, et see on hindamatu töö, mida Ülle teeb.

Samuti on ta olnud suurepärase abiline minu enda hobuste juures.

Kes on olulised inimesed sinu elus? Kas keegi mõjutab sinu arengut ka praegusel hetkel?

Õpetaja amet isenesest on selle poolest hea, et seal ei saa olla paigalseisu. Ühiskonnaga kaasa liikudes on lastest lihtsam aru saada.

Treenitavad hobused, nende omanikud ja ratsutajad ajendavad pidevalt otsima uusi toimivaid lahendusi. Nii palju on võimalusi lugeda, reisida, õppida. Tõsiseim ärgitaja on sisemine mina, mis ei ole kunagi rahul poolikute lahendustega. On olemas nii väline kui sisemine motivatsioon arenguks, hetkel tundub küll, et nii palju on veel leida.

Ma ei ole väga suur egoist. Püüan kõikide inimestega arvestada kellega suhtlen. Üksi ma olla ei taha. Armsaim inimene on elukaaslane Jaan, kellega jagame kohustusi ja mõtteid juba aastaid. Hobused on ka tema hobi. Ratsutamas teda ei näe, võimaluse korral tegeleb ta rõõmuga rakenditega. Aastatega on ta end kurssi viinud ka hobuste rautamisega ja hetkel on see meie peres järjest sisulisem teema. Oleme selline tore tandem, et tegeleme oma hobiga koos ja pisut erinevad vaatenurgad vaid rikastavad kogemuste- ja teadmistepagasit.

Oled kaua ja põhjalikult hobuseid ja koeri jälginud, neilt õppinud, neid õpetanud. Mida sellel teemal teistega jagada tahaksid?

Ma ei ole veel nii vana, et saaksin elatud aja kohta kasutada mõistet kaua.

See on mulle südamelähedane teema ja ma arvan, et kunagi on mul ehk selle kohta midagi põhjalikumat öelda.

Hetkel olen veendunud, et need hobustega tegelejad, kes suhtuvad looma kui partnerisse, arvestavad tema individuaalsete eripärade, füüsiliste ja psüühiliste võimetega, on oma tegevuses õnnelikud. Sest nad suudavad tunda rõõmu arengutest, isegi siis, kui need ei vii võidule spordis.

Mida rohkem haritud, avatud ja koostööaldis on treenerid, ratsutajad ja hobusekasvatajad, seda vähem tekib probleemhobuseid. Kõige olulisem on, et loomad, kes inimestega koos peavad elama, on peast korras ja füüsiliselt terved. Siis on nendega meeldiv tegeleda. Märksõnadeks valikud aretuses ja treenimise metoodika.

Anu Kull, hobuseomanik Ruila tallist:

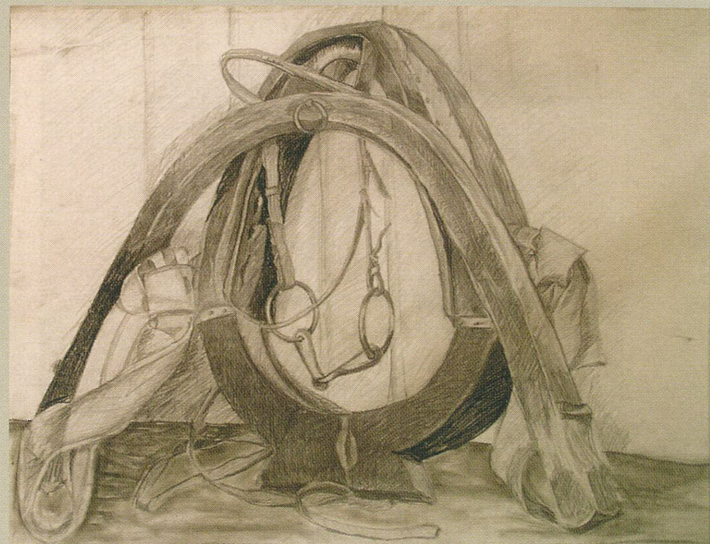
Ülle on üks neist haruldastest inimestest, kellele loomad ennast avavad, räägivad rohkem kui teistele. Aru ma ei saa, kuidas see täpselt toimib, kuid toimib.

Sadulas võib teda näha harva, tavaliselt on ta maneežis kas treenerina või hobusega käekõrval kordetööd tegemas. Ta näeb alati täpselt ära, milles on hetkel ühe või teise harjutuse puhul probleem.

Tänu Üllele olen ma lähedalt näinud, kuidas treenida tipptaseme rännakuhobust, kuidas taastada võimekat, kuid kontrolli alt väljunud võistlushobust ning kuidas õpetada pisikest poni.

Ega seejuures midagi erilist ei toimugi. Lihtsalt ühel päeval on rännakuhobune valmis läbima kõige pikemaid distantse, oma närvid kaotanud endise võistlushobusega on võimalik trenni teha ja maastikul käia ka ilma sadula-valjasteta ning pisike poni ei kihuta enam õmblusmasinakäigul mööda maneeži ringi.

Ärge seletage, tehke järele!

Pildi autor Ülle Palumets joonistamisest ja maalimisest: "See, mis on inimese hinges, leiab lihtsalt õpitud moel väljapääsu. Minu jaoks on joonistamine tegevus, mis aitab hetkeks ajast välja astuda ja asju nende ilusast küljest näha, kui selleks vajadust on."

Kuidas sinust kelgukoerte omanik sai?

Huskyd tekkisid meie perre juhuslikult. Sõbranna tõi oma husky **Baja** meile hoiule, aga ta jäigi. Et karjas elanud husky üksinda kuidagi toime ei tulnud, sai talle seltsiks jäetud tema enda kutsikas **Firefly** ehk **Fik**. Ootasime kannatamatult Fiki kasvamist, et kahe koeraga koos kelgusõitu nautida (üks koer ei jaksa vedada), aga Baja lahkus raske haiguse tõttu ootamatult taevastele jooksuradadele. Fik oli tõsiselt masenduses peaaegu terve aasta, seni kuni meil õnnestus talle kaaslaseks leida huskypoiss **Greg**. Nüüdseks on Greg jõudnud ikka, mil ta võiks Fiki paarilisena kelgu või suuskade veol osaleda.

Hetkel on meil kaks rõõmsameelset huskyt, aga pole lund.

Meie endi hobused on rohkem tunne kui sport. Neis on araabiaverelistele hobustele omaselt teatav kogus suurt hinge, vabadust ja inimlikkusega kohanematust, mille järk- järguline sobivatesse raamidesse surumine kaotab neis midagi ja samas tekitab meis midagi. Ja me tajume, et meile on seda siin maailmas väga vaja, et sellest õppida ja selle järgi elada.

-Ülle Palumets